

Nieuwsbrief 2

Het schaap, partner op het platteland voor
landschaps- en natuurbeheer

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Vlaamse Schapenhouderij vzw

Ieperseweg 87

8800 Rumbek/Beitem

T 051 27 32 28

F 051 24 00 20

E griet.dewaele@inagro.be

Projectpartners

- Vlaamse Schapenhouderij vzw
- Dierengezondheidszorg Vlaanderen vzw
- KU Leuven
- INBO

IN DIT NUMMER:

Voorwoord	1
De Natura2000 Instandhoudingsdoelen	2
Waar liggen de Natura2000 gebieden?	4
De eerste concrete stappen	5
Agenda	8
Infoloket	9

Met steun van de
Vlaamse overheid

J A A R G A N G 7 , N R . 2 6

D E C E M B E R 2 0 1 4

Voorwoord

Geachte lezer,
Beste schapenliefhebber,

Het project 'Het schaap, partner op het platteland voor landschaps- en natuurbeheer' is ondertussen op kruissnelheid gekomen.

De inventarisatie van alle beheersactiviteiten in Vlaanderen is lopende, zowel via gesprekken met de belangrijkste terrein'eigenaars' als via een schriftelijke bevraging. Straks komen de discussieavonden tussen terreinuitbaters en schapenhouders met beheerservaring er aan. Aankondiging van de data en platten volgt in volgende nieuwsbrief. Uit deze discussies moet dan een aangepast concept/model komen voor een beheerslastenboek, een beheerscontract en modaliteiten voor eventuele begeleiding van beheersprojecten.

Ondertussen is ook het 'schapen-info-loket' in opstart. Geregeld komen vragen binnen, maar we plannen kortelings ook nog een actie om deze mogelijkheid breder kenbaar te maken. U vindt een proevertje in deze nieuwsbrief.

In deze nieuwsbrief brengen we de evoluties ivm de natura2000-instandhoudingsdoelstellingen en de speciale beschermingszones in Vlaanderen aan de orde. Dit aspect was beschreven in werkpakket 8 van ons project. Door de beslissing van de Vlaamse regering van 23 april 2014 is dit dossier in een stroomversnelling gekomen. Binnen de landbouw(veehouderij)sector is hieromtrent nogal wat beroering ontstaan, omdat het streven naar reductie van de stikstofuitstoot in de buurt van de speciale beschermings-

zones natuur, nogal wat landbouwbedrijven toekomstgericht tot belangrijke ingrepen verplicht of tot meer extensieve uitbating zal dwingen.

De concretisatie van de Europese natuurregelgeving is in Vlaanderen duidelijk te lang dode letter gebleven en dit leidt nu tot vrij scherpe en plotse ingrepen voor bedrijven die zich tot hiertoe van geen kwaad bewust waren. Recente investeringen, die mits voldoende en tijdige informatie niet meer verantwoord waren, veroorzaken bij gebrek aan toekomstkans voor bepaalde veebedrijven drama's, tenzij er voldoende financiële compensaties komen. Maar kan dit in tijden van besparingen?

Een evenwichtige verdere ontwikkeling van Vlaanderen vereist meer langetermijn visie én openheid én tijdige communicatie tussen de sectoren én tussen overheid en burger, meer dan wat we tot hiertoe gewoon waren.

We wensen alle schapenhouders een productief 2015 en al onze lezers het beste voor 2015.

A. Calus
Voorzitter VSH

De Natura2000 Instandhoudingsdoelen en Speciale beschermingszones.

De doelen die het natuurbehoud in Vlaanderen nastreeft, worden steeds meer bepaald door Europese regelgeving. Op zich een goede zaak. Er wordt zo immers uitgegaan van wat op Europese schaal echt belangrijk is; de soorten, levensgemeenschappen en ecosystemen die zo zeldzaam of bedreigd zijn dat ze zullen verdwijnen als er niet snel gericht actie voor ondernomen wordt. Het ultieme doel is om in Europa een samenhangend netwerk van beschermde en goed beheerde gebieden te vormen waarin en waardoor een grote verscheidenheid aan soorten duurzaam behouden kan blijven: het Natura2000 netwerk. De Vogelrichtlijn die al sinds 1979 bestaat en de Habitatrichtlijn van 1992 vormen hiervoor de juridische basis. In die richtlijnen zijn de kwetsbare soorten (in totaal gaat het om meer dan 1000 soorten) en de habitattypen (je zou ook over biotopen of de leefgebieden van die soorten kunnen spreken, in totaal voor Europa gaat het om 233 typen) opgesomd waarvoor de lidstaten maatregelen moeten nemen om hun voortbestaan te garanderen. Meer dan 25 000 gebieden zijn zo in Europa beschermd met een totale oppervlakte van meer dan 900 000 km², of bijna één vijfde van de oppervlakte van Europa. In Vlaanderen komen 44 Europees beschermde habitattypen voor en zijn er 62 Natura2000-gebieden met een totale oppervlakte van 166 100 ha. Het grootste is 13 125 ha, het kleinste 86 ha. Door de typische Vlaamse situatie bestaan veel van deze gebieden uit verschillende ruimtelijk van elkaar gescheiden deelgebieden.

De ervaring is dat men met passief beschermen alleen niet ver komt. Daarvoor is de druk op onze natuurgebieden te groot en zijn veel snippers te klein om levensvatbare populaties van bedreigde soorten te herbergen. Er moet integendeel actief beheerd worden, natuurtypen moeten hersteld en zelfs gericht ontwikkeld worden, om voldoende oppervlakte habitat en leefgebied van goede kwaliteit voor de soorten te krijgen. Daar maakt de overheid, het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), nu werk van. Eerst en vooral zijn voor 38 'Speciale Beschermingszones', (SBZ) **instandhoudingsdoelstellingen**, ook natuurdoelen genoemd, geformuleerd. Met die doelen wordt duidelijk gemaakt waar men met elk gebied naartoe wil. En meteen weet je welk soort beheer- en inrichtingsmaatregelen er genomen zullen moeten worden. Dat proces van het bepalen van de doelen is ondertussen beëindigd met de goedkeuring ervan op 23 april van dit jaar door de Vlaamse regering, de zgn. 'aanwijzingsbesluiten' (publicatie in het Belgisch staatsblad op 15 oktober 2014). Aan dat vaststellen van de doelen is een heel intensief overleg voorafgegaan. Juist omdat het over zo'n grote oppervlakte gaat die zeker niet helemaal door de overheid in bezit is of door haar beheerd wordt, en omdat er naar gestreefd wordt dat de zorg voor natuur gezamenlijk door burgers en overheid opgenomen wordt, was het noodzakelijk dat verschillende sectoren bij de totstandkoming betrokken werden. Op Vlaams niveau gebeurde dat in een 'bovenlokaal overleg', het BOLOV, waarin afgevaardigden van ANB, Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat, Natuurpunt, Unizo, Voka, Bosgroepen, Hubertus Vereniging Vlaanderen, Landelijk Vlaanderen en dan nog eens de overheden, samenwerkten om de gewestelijke instandhoudingsdoelen, (G-IHD) vast te leggen.

Die geven weer wat er in totaal bij ons nodig is om de bedreigde Europese soorten en habitats veilig te stellen. Die cijfers en aantallen zijn dan, opnieuw via het uitgebreide overleg, verder verfijnd per afzonderlijke SBZ, de specifieke instandhoudingsdoelen (S-IHD). Ze geven aan welke oppervlakte van welk habitatype in een bepaald gebied gerealiseerd moet worden en voor welke soorten er maatregelen genomen moeten worden zodat er genoeg individuen van voorkomen om een levensvatbare populatie te vormen. In de uitgebreide rapporten die zo tot stand zijn gekomen, werd daarnaast uitvoerig het belang van het huidige grondgebruik, de impact daarvan op de natuurwaarden en de belangrijkste acties die ondernomen zouden moeten worden, beschreven. De vertrekbasis met andere woorden voor een goede samenwerking met duidelijke afspraken en verdeling van verantwoordelijkheden.

“SBZ: Speciale Beschermingszones”

Het werkelijk realiseren van al deze doelen is nu aan de orde. Dat zal stap voor stap gebeuren in cycli van 6 jaar. Alles moet gerealiseerd zijn tegen ... 2050. Dat wil zeggen dat dan al die speciaal beschermde natuur in een echt goede staat moet zijn, dat er nergens meer negatieve drukken mogen op voorkomen, dat de soorten er niet meer met uitsterven bedreigd zijn. Daarvoor moet nog een hele weg van intensieve samenwerking afgelegd worden. We weten al wel wat er moet komen, maar nog niet hoe we daar geraken. Die wegen zullen geconcretiseerd worden in de 'managementplannen' die nu voor elk afzonderlijk gebied opgemaakt gaan worden. Opnieuw zal er gewerkt worden met een gebiedsgericht overlegplatform per SBZ. In een eerste fase zal gedetailleerd beschreven worden wat de huidige oppervlakte is van de verschillende habitats en waar er geschikte plaatsen zijn voor de mogelijk noodzakelijke uitbreiding ervan, nodig om de afgesproken doelen te bereiken. Daarnaast wordt opgesteld wat er in de SBZ nu al gebeurt en gepland is aan inrichting en beheer om die doelen te bereiken. Met een nauwkeurige analyse van knelpunten en opportuniteiten zullen tenslotte de werkpunten opgegeven worden die binnen de eerste zes jaar opgelost moeten zijn. Dit alles levert de managementplannen I.I op die opnieuw door de Vlaamse regering zullen worden goedgekeurd. De focus zal hierbij liggen op de sterkste schouders: ANB en de terreinbeherende verenigingen. Maar in het lokale overleg waarbij ook eigenaars en gebruikers betrokken zijn, zal uiteraard ook nagegaan worden wie nu al mee de doelen kan realiseren.

Wat technisch goede maatregelen zijn om de natuurdoelen te halen en of ze haalbaar en betaalbaar zijn, wordt ook in het managementplan uitgezocht; de afweging tussen de natuurdoelen en economie, recreatie, cultuur, enzovoort. De managementplannen roepen geen nieuwe wettelijke instrumenten in het leven. Wel worden het gebiedspecifieke beoordelingskaders voor vergunningsaanvragen voor activiteiten met mogelijke impact op de natuurdoelen van een SBZ.

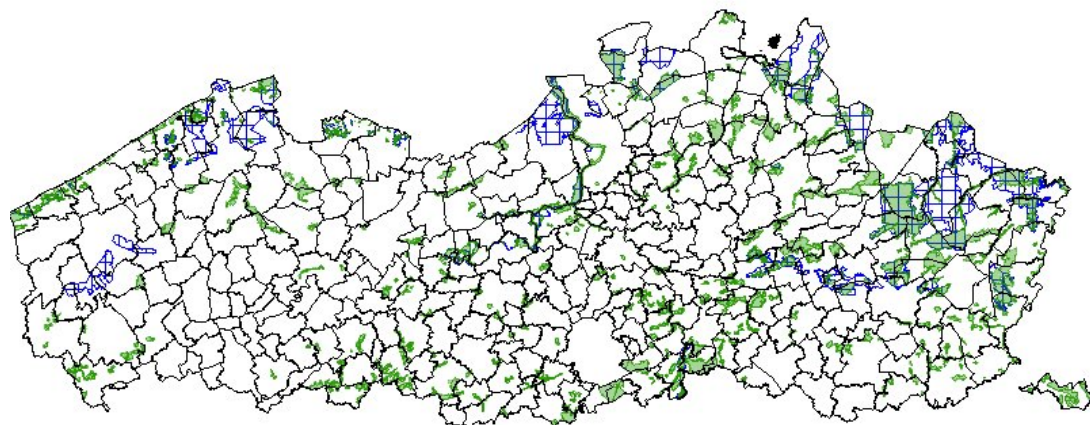
Geregeld moet aan Europa gerapporteerd worden wat de toestand is van de habitats en soorten in elke lidstaat. Daar heeft Vlaanderen ook zijn ambities aan gekoppeld. Tegen 2020, als de eerste periode van de realisatie van de instandhoudingsdoelen voorbij is, zouden 16 habitattypen in een gunstige of verbeterde toestand moeten zijn, vergeleken met de beginsituatie. Daarnaast zou de achteruitgang voor alle habitats en soorten tot stilstand moeten gekomen zijn en zou 70% van de oppervlakte onder geschikt beheer moeten zitten. Vanuit de ervaringen uit het verleden zou men kunnen stellen dat dit ambitieuze doelstellingen zijn. De natuurindicatoren van Vlaanderen maken duidelijk het over het algemeen nog steeds slecht gaat met natuur en dat verbetering niet snel genoeg gebeurt. Maar anderzijds is er nu een goed wettelijk kader en zijn er vooral goede samenwerkingsverbanden gesmeed waardoor er toch meer zekerheid bestaat dat de echt noodzakelijke verbetering kan bereikt worden. ANB werkt nu heel hard aan de instrumenten, de ondersteuning en het flankerend beleid om alle partners in dit proces optimaal de mogelijkheid te geven om er voluit voor te gaan. Voor het behoud van de biodiversiteit is het een cruciale periode waarin nieuwe samenwerkingen tot stand komen. Een periode ook die mogelijkheden biedt voor nieuwe terrein- en natuurbeheerders.

Geert De Blust
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)

“IHD”

Waar liggen de Natura2000 gebieden in Vlaanderen?

Legende

- Fusiegemeente
- Vogelrichtlijngebied
- Habitatrichtlijngebied

“Waar liggen de
Natura2000-
gebieden?”

De eerste concrete stappen in de uitwerking van de instandhoudingsdoelstellingen

Geert De Blust, INBO, heeft in een eerste artikel de voorgeschiedenis van Natura2000, de instandhoudingsdoelstellingen en de aanpak en verwachtingen op middellange en lange termijn geschetst.

Ondertussen is de uitvoering stilaan concreet aan het worden via :

De geplande afbakening van **zoekzones**

PAS, de **programmatische aanpak stikstof**, met het doel de **stikstofdepositie** vanuit de lucht op oa. natuurgebieden te reduceren

Uitwerken methodiek '**Passende Beoordeling**'

De te verwachten impact op de **milieuvergunningen** van de veeteeltbedrijven in de omgeving van de speciale beschermingszones

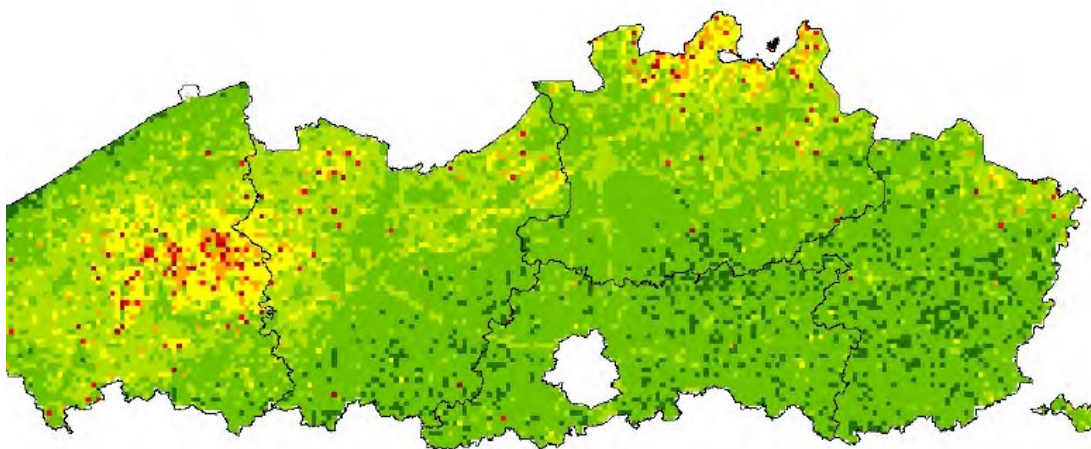
Zoekzones :

Zijn een deel van een speciale beschermingszone (SBZ) waarin de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden gerealiseerd. Ze worden afgebakend binnen de zones met de hoogste natuurpotenties, mits correcties voor sociaal economische impact. In een eerste versie van het managementplan worden voorlopige zoekzones vastgelegd.

Stikstofdepositie

Overmatige afzet van stikstof via de lucht op de bodem is een rem op de natuurontwikkeling.

Volgende kaart uit 'Milieurapport Vlaanderen –achtergrond document' geeft een beeld van de stikstofdeposities in 2011 per ha in Vlaanderen.

Laagst mogelijke depositie (kg N/ha.jaar)

PAS - De Programmatische Aanpak Stikstof

Doelstelling van PAS is een gestructureerde afbouw voor de stikstofdeposities te realiseren om een vergunningenstop te vermijden .

De stikstofdepositie in kg N /ha was in Vlaanderen in 1990 32.7 kg, in 2008 20.6 kg en in 2010 20.4 kg. Doel is in 2015 op 19 kg N/ha te komen en de lange termijn doelstelling is tot 10 kg N/ha te komen .

“De eerste
stappen”

De passende beoordeling :

Via de passende beoordeling leggen de Europese natuurdoelen een belangrijke link naar vergunningsplichtige activiteiten, zoals het bouwen of uitbaten van een landbouwbedrijf. Activiteiten die een betekenisvolle aantasting kunnen veroorzaken op een speciale beschermingszone zijn niet vergunbaar, tenzij de negatieve effecten verminderd worden. Om een algemene vergunningenstop te vermijden, is de Vlaamse overheid bezig met het uitwerken van een programmatische aanpak stikstof (PAS), die moet leiden tot een stapsgewijze vermindering van de stikstofneerslag op de speciale beschermingszones. Ook extra beheermaatregelen om de negatieve gevolgen van de stikstofneerslag te verminderen maken hier deel van uit.

Significantiekader

Tijdens de overgangsfase wil de overheid de passende beoordeling consistentener toepassen in heel Vlaanderen. Verder heeft deze fase de bedoeling een algemene vergunningenstop te vermijden. Om die reden ontwikkelde de overheid een significantiekader voor de vergunning- verlening. Dit significantiekader heeft zeer concrete gevolgen voor de veehouderijen. De veehouderijen worden ingedeeld in 4 klassen: (1) geen relevante bijdrage, (2) geen betekenisvolle impact, (3) kleine tot grote impact en (4) zeer grote impact.

De vergunningen van bedrijven die behoren tot klasse 1 en 2 kunnen hernieuwd worden zolang hun bijdrage in de stikstofneerslag niet stijgt tot boven 3%. De vergunningen van veehouderijen die behoren tot de oranje tussengroep van klasse 3 en die op korte termijn aflopen, worden automatisch verlengd tot 31 december 2016. Hernieuwingen van vergunningen voor een periode van 20 jaar zijn in principe niet mogelijk. Uitbreidingen kunnen slechts gerealiseerd worden wanneer de ammoniakuitstoot met minstens 30% gereduceerd wordt. Deze bedrijven zullen meer zicht krijgen op hun toekomst naar mate de ontwikkeling van de voorlopige en definitieve PAS vordert. Tot dan bevinden zij zich in een onzekere situatie, waardoor investeringen niet vanzelfsprekend zijn. Veehouderijen die behoren tot de rode klasse 4 zullen in principe hun vergunningen niet meer kunnen hernieuwen. Deze bedrijven kunnen wel allemaal hun lopende vergunning uitdoen. Vergunningen die op korte termijn aflopen, worden eveneens automatisch verlengd tot 31 december 2016.

Tabel. Beoordelingskader overgangsfase

Voorziena bijdrage ammoniakneerslag ten opzichte van kritische depositiewaarde getroffen habitat	Hervergunning	Uitbreiding	Nieuw
Niet relevant volgens depositiescan (1)	Vergunning mogelijk	Vergunning mogelijk	Vergunning mogelijk
$x < 3\%$ (2)	Vergunning mogelijk	Vergunning mogelijk binnen uitstoot van 3%	Niet vergunbaar
$3\% < x < 50\%$ (3)	Vergunningsduur decretaal verlengd tot 31/12/2016, op verzoek verlengd tot 1/1/2019	Vergunning mogelijk mits substantiële afname emissie, emissiereductie van min. 30%	Niet vergunbaar
$x > 50\%$ (4)	Vergunningsduur decretaal verlengd tot 31/12/2016	Niet vergunbaar	Niet vergunbaar

(Bron Boerenbond)

Overzicht significantiekader ivm depositie van stikstof afkomstig van landbouwbedrijven . De tabel geeft het aantal bedrijven in Vlaanderen per significantie klasse.

Significantieklasse %	tot aantal bedrijven	bedrijven met				
		Runderen	varkens	pluimvee	andere	gemengd
<1	21181	10978	2332	409	3536	3926
1-3	1368	515	351	98	34	370
3-5	402	124	117	35	12	114
5-10	323	111	94	19	12	87
10-20	173	76	34	14	6	43
20-30	74	26	16	3	0	29
30-40	41	21	9	2	1	8
40-50	24	13	5	1	0	5
50-100	69	30	14	10	0	15
> 100	71	24	22	4	1	20

(Bron Veroniek Taelman, Creafarm)

Uit deze tabel blijkt dus duidelijk dat in deze overgangsfase een 140-tal bedrijven (> 50% = rood) in Vlaanderen toekomstgericht in ernstige moeilijkheden komen. Maar ook meer dan 1000 bedrijven hebben code oranje (tussen 3—50%) dus zijn beperkt in hun ontwikkeling, die alleen kan mits vrij ingrijpende maatregelen .

Besluit

De basisbeslissingen ivm natuurontwikkeling en de specifieke beschermingszones zijn al heel veel jaren geleden genomen (vogelrichtlijn en habitatrichtlijn). Pas sinds de beslissingen van de Vlaamse regering in april 2014 is voor velen de lamp gaan branden . Voor een reeks landbouwbedrijven zal dit toekomstgericht qua klassieke uitbatingsvormen fataal zijn. Duidelijk is dat in de zones rond de natura2000-gebieden de uitbating minder intens zal moeten gebeuren. Maar we moeten ook positief denken , hier zijn misschien alternatieve en nieuwe mogelijkheden voor minder intensieve beheersvormen . Daar wil dit project op focussen .

André Calus

Vlaamse Schapenhouderij vzw

“Besluit”

Agenda:

We nodigen u graag uit op onze studievoormiddag:

Korte keten, ook voor lamsvlees?!

Ingrediënten:

- 8u30 voorproevertje 'Koffie met koek'
- 8u45 snuijfe 'Verwelkoming door voorzitter André Calus'
- 9u mengeling 'Korte keten-verhalen'
- Sara Depreter van "Recht van bij de boer"
 - Hilde Delbeque van "Voedselteams"
 - Laurence Claerhout van "La Ruche"
- 10u salsa 'Panelgesprek' met alle schakels uit de keten.
- 10u 30 mespuntje '25 jaar vzw Vlaamse Schapenhouderij, een merkwaardig verhaal'
- 11u degustatie 'Receptie' op de stand van VLAM

Nota van de chef:

- plaats: Agriflanders, bussiness-restaurant, Flanders Expo Gent
- datum: zaterdag 17 januari 2015, 8u30 - 12u
- kostprijs: € 10 (incl. toegang Agriflanders en studievoormiddag)
overschrijven op rek.nr. BE83 7383 2617 1515 vzw VSH
- inschrijven: vòòr 1 januari 2015 (niet betaald = niet ingeschreven)

Meer info: info@vsh.be of 051 27 32 28

Contactpersoon: Griet Dewaele

Infoloket

Wie vragen heeft over schapenhouderij en alles daarrond, kan terecht bij ons schapenloket. Die vragen proberen wij zo snel mogelijk te beantwoorden.

Sinds de start van het infoloket zijn al tal van vragen binnen gekomen.

In de nieuwsbrieven behandelen we telkens één van de vragen die binnen gekomen zijn op ons infoloket.

Beste,

Droge bietenpulpkorrels, mogen schapen dit droog krijgen of is laten weken het beste? Voor paarden wordt dit veel gedaan, maar voor koeien weet ik dat men die droog geeft. Nu weet ik niet wat het beste is voor schapen, of maakt dit niet uit?

Een andere vraag nog, als men mestlammeren opkweekt op stal, moeten die dan even vaak ontwormd worden als lammeren die op de weide opgroeien?

Antwoord van Eva Van Mael, dierenarts bij DGZ:

Beste,

Om het risico op verstikking te beperken, is het best om de bietenpulpkorrels te laten weken. Indien ze droog in kleine hoeveelheden worden verstrekt, geeft dit normaal gezien weinig problemen, maar voorkomen is beter dan genezen.

Lammeren die op stal groot gebracht worden, lopen weinig tot geen risico op wormbesmetting. De meeste belangrijke wormsoorten kunnen immers niet overleven in een stalklimaat. Indien er zich geen problemen voordoen, is ontwormen dan ook niet nodig. Enkel coccidiose moet in de gaten gehouden worden (geen worm maar een ééncellige parasiet) omdat deze zowel in de weide als op stal problemen kan veroorzaken. Coccidiose veroorzaakt diarree bij lammeren tussen 4 en 6 weken oud. Preventief behandelen is in principe niet nodig op voorwaarde dat er regelmatig gemonitord wordt aan de hand van een mestonderzoek, dat de lammeren in een propere, droge stal zitten en dat leeftijdsgroepen zoveel mogelijk gescheiden worden (geen jonge lammeren samen met oudere lammeren).

Als hierover nog vragen zijn, contacteer mij gerust.

Met vriendelijke groeten,

Ook een vraag? Contacteer ons gerust!

E: info@vsh.be

T: 051 27 32 28

Adres:

VSH vzw tav Griet Dewaele

Ieperseweg 87

8800 Rumbeke/Beitem

“Infoloket”